

PARTITIONUM
Theologicarum.

Disputatio II.
**DE DEO VNO
ET TRINO.**

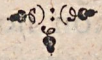
In illustri VVittebergensi Acade-
mia proposita.

PRÆSIDE

M. IACOBO MARTINI
Professore publico:

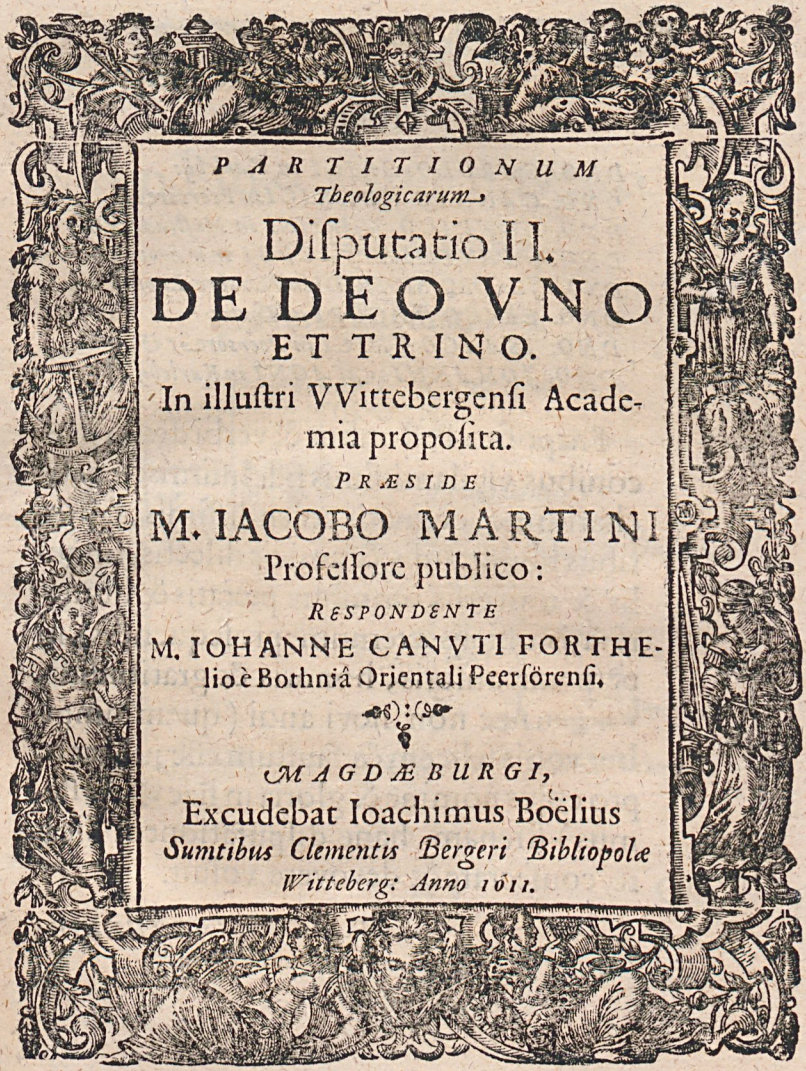
RESPONDENTE

M. IOHANNE CANVTI FORTHE-
lio è Bothniâ Orientali Peerförensî,

MAGDÆBURGI,

Excudebat Ioachimus Boëlius
Sumtibus Clementis Bergeri Bibliopole
Witteberg: Anno 1611.

Viris venerandis

Virtute, doctrinâ & pietate præstan-
tissimis,

DNO. CAROLO ERICI in Karlebÿ:	} Ostro- both- nia
DNO. CANUTO HENRICI in Peersöre.	
DNO. HENRICO MARTINI in Mustsaar.	
DNO. MATTHIÆ JACOBI in Wöro:	
DNO. JACOBO SIGFRIDI in Peersöre-Lapu:	
DNO. ERICO JACOBI in Lorto:	
DNO. ISAACO ERICI in Peersöre: & DNO. JOHANNI MAGNI in Karlebÿ	

Præposito, Pastoribus & verbi divini præ-
conibus vigilantissimis fidelissimisq; patri-
charissimo, cognatis colendissimis, fauto-
ribus honorandis, & amicis dilectis, singu-
lis & universis, omnibus pietatis & huma-
nitatis officijs æternum prosequendis: in
perpetui amoris, honoris & gratitudinis
τεκμηρίον; nec non novi anni (quem omni-
bus vobis felicem & faustum esse jubeat is,
pro cujus nomine & gloria in hac *ἐξέρησθα* sta-
mus) strenam, hanc disputationem dica-
re, consecrare & devovere voluit.

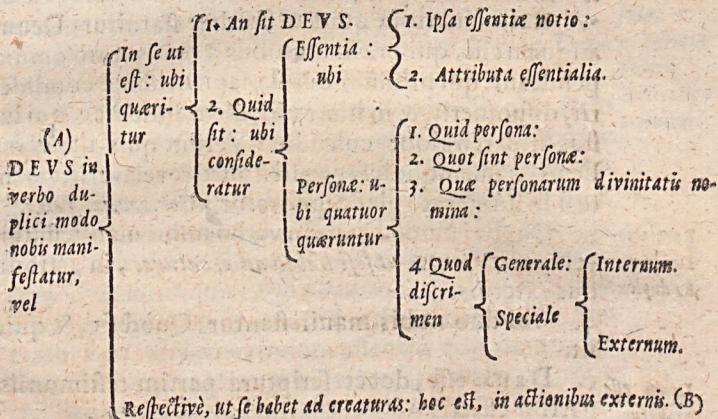
JOHANNES FORTHELIUS
Peersörensis.

DISPUTATIO II.
DE DEO VNO ET TRINO.

Α Π Ο Σ Κ Ρ Ι Α Σ Μ Α .

Huius disputationis.

CONTINUATIO.

Superiore disputatione Verbi divini naturam inquisivimus, veritatemq. & certitudinē demonstravimus; nunc porro quid nobis patefactum sit in verbo, investigandum, sequitur.

1. Illud est τὸ ἀπὸς ἑσῆ.
2. Ratiocinatione quidem firmiter statuitur, Deum aliquem esse, qui præsit omnibus à cuius autu omnia pendeant, qui primùm omnia sapientissimè condiderit, disposuerit, & in hanc usq; diem sustentet. qui iustus sit, & religione colendus: Verùm quis ille verus Deus, qualemque sese generi nostro revelaverit, tacente filio unigenito planè ignoratur, *1. Cor. 2. v. 12. Job. 1.*
3. **Revelatio Dei in verbo duplex.** Duplici modo DEUM in verbo nobis manifestatur: vel *ut est in se*: vel *ut sese habet ad creaturas*, in actionibus externis.
4. Ibi duo nobis manifestantur: Quòd sit, & quid sit.
5. **Deum esse probatur.** DEUM esse, docet scriptura partim testimoniis, partim effectis.
6. **Testimonijs.** Testimonijs quidem: quandoquidem de divina essentia abundè testatur scriptura *Deut. 4. v. 35, 39. c. 6. v. 4. c. 32. v. 39. 1. Sam. 2. v. 2. 2. Sam. 7. v. 22. c. 22. v. 32. 1. Reg. 8. v. 62. c. 18. v. 39. 2. Reg. 5. v. 15. c. 19. v. 15. Esai. 37. v. 20. item 42. v. 8. & c. 44. v. 6. Job. 4. v. 24. Act. 17. v. 27. & 28.*
7. **Effectus.** Effecta varia sunt: rerum omnium creatio, Israëlitarum ex AEGYPTO miraculosa eductio & liberatio, nec

nec non alia stupenda miracula, apparitiones, vaticinia, promissio & exhibitio Messiae, & id genus alia.

8. Cæterum etsi, quid sit Deus, propriè definiri nequeat, quum sit infinitus: aliquo tamen modo ex verbo revelato describitur: nempe quòd sit *essentia Spiritu-
alis, aterna, immensa, omnipotens, intelligens, liberrima,
verax, iusta, misericors: quodq; una illa essentia sit Pater,
Filius, & Spiritus sanctus.*

9. In qua definitione duo sunt observanda: *Essentia* & *Persona.*

10. *Essentiam* quod spectat, probandum primùm, Deo esse tribui essentiae notionem: 2. Deinde enumerata essentiae attributa.

11. Deum essentiam esse, ipsum Iehovæ nomen Deo in sacris literis attributum, a pertè monstrat: unde etiam illa ad Moysen, responsio: *ero, qui ero* Exod. 3. Item ibid. *Dic filijs Israel. Qui est, misit me:* Quod idem est, ac si dicas: *Ens misit me, ut illud explicat Gregorius Magnus in Orat. de natal. Christi.* Sic in *Apocalypsi* Job. 1. v. 8. legimus: *ἐγώ εἰμι τὸ α καὶ τὸ Ω, ἀρχὴ ἔ τέλος, λέγει ὁ κύριος: ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ.* Ad quem locum Cyrillus inquit: *Quia Deus in Apocalypsi de se dicit ὁ ὢν, ὁ ἦν & bonâ Grammaticâ ratione ἀπὸ τῶ ἄναι formatur ἕστια, ideò vocabulum essentiae non omninò alienum est & peregrinum à divinis scripturis.*

12. Attributa Dei essentialia sunt. 1. Quòd sit *Spiritus* sive essentia spiritualis Ioh. 4. v. 24. *Spiritus est Deus: & eos, qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare.*

2. Cor. 3. v. 17. *Dominus autem Spiritus est;* Idem patet ex eo, quod invisibilis est, 1. Tim. 6. v. 16.

12. Deinde dicitur *aeternus*: cum nec principium habeat ullū, nec finem unquam sit habiturus. Gen. 21. v. 33.

Abraham prædicavit nomen Dei aeterni Psal. 90. v. 2:

Antequam montes essent atq; fundaretur terra, tu DEUS ab eterno es in eternum. Psal. 92. v. 6. Tu altissimus in eternum, Domine. Es. 41. v. 4: Ego Dominus primus & novissimus, ego sum. Esa. 43. v. 10. 57. v. 15. 63. & 16. Roman. 16. v. 25.

3 Immen-
sus & infi-
nitus.

14. Tertio: *immensus finitur DEUS & infinitus; & quidem in seipso: atq; ideo non expansione aliquâ vel extensione, ullavè aliâ Physicâ ratione i. Reg. 8. v. 27. Cœli cœlorum te capere non possunt. Ps 145. v. 3: Magnus Dominus & laudabilis nimis, & magnitudinis ejus non est finis. Ier. 23. v. 24: Nunquid non cœlum & terram ego impleo? Esa. 66. v. 1. Cœlum sedes mea, & terra scabellum pedum meorum: Act. 17. v. 28. DEUS non longè abest ab unoquoq; nostrum; Per ipsum enim vivimus, movemur, & sumus.*

4. Omnipotens.

15. Quarto: *Omnipotens. Sic enim ad Abrahamum inquit, Gen. 17. v. 2: Ego sum DEUS omnipotens, ambulacoram me & esto perfectus. Similia extant Gen. 18. v. 14. item 28. v. 3. Exo. 6. v. 3. Es. 50. v. 2. Jer. 32. v. 17. & v. 27. Matth. 19. v. 26. Luc. 1. v. 17. Eph. 3. v. 20.*

5. Intelligens & liberrimum agens.

16. Quinto: *Nec bruta est illa omnipotentia, sed intelligens, à casu libera & fati coactione Ps. 147. v. 5. Magnus Dominus noster, & magna virtus ejus, & Sapientia ejus nō est numerus Es. 28. v. 29. Etiam hoc à Domino exercituum prodit, qui mirificus est consilio, magnificus reipsa. Ier. 32. v. 19. Magnus consilio, magnus operibus. Rom. 16. v. 27. item i. Tim. 1. v. 17. Regi seculorum, immortalis, invisibilis, soli sapienti DEO, honor & gloria in secula seculorum, Amen.*

6. Verax.

17. Sexto: *verax est DEUS noster, cū sit æternus & immutabilis, ab omni fūco alienus: nec quicquam sit, quod veritatem eius infirmare queat. Num, 23. v. 19. Non est homo DEUS, ut mentiatur: ipse dixit, & non faciet?*

faciet? Deut. 32. v. 4: Deus veritas est, & non est iniquitas
in eo. 1. Sam. 15. v. 29: Triumphator in Israel non faller, &
non penitebit eum: neq; enim homo est, ut agat peniten-
tiam. Rom. 3. v. 3. Nunquid incredulitas hominum fidem
DEI evacuabit? Absit. Quin potius DEUS verax: omnis
autem homo mendax. Tit. 1. v. 2: DEUS mentiri nescit.
Hebr. 6. v. 18. Impossibile est mentiri DEUM.

18. Septimò: Misericors est DEUS: Num. 14. v. 18. Je-
hova tardus ad viam, & multus misericordia. Exod. 34. ^{7. Misericors.}
v. 6. Jehova est DEUS misericors & clemens, longanimis
& multa benignitatis & veritatis. Psal. 86. v. 5. Quoniam
tu, Domine suavis & mitis, & multa misericordie omnibus
invocantibus te. Psal. 103. v. 8: Miserator & misericors
Dominus, longanimis & multum misericors. Non in perpe-
tuum irasceris, neq; in aeternum retinebis iram. Esa. 49. v.
15. Jer. 31. v. 20. Luc. 6. v. 36.

19. Ultimò: Justus est DEUS Psal. 116. v. 5. Misericors ^{8. Justus.}
Dominus & justus est, DEUS noster miseretur. Psal. 119.
v. 137. Justus es Domine, & rectus in judicijs tuis. Esa. 45.
v. 21: DEUS justus & salvans non est prater te. Rom. 3.
v. 4: DEUS verax, omnis autem homo mendax: Sicut scri-
ptum est, ut justificeris in sermonibus tuis, & vincas, cum ju-
dicaris. Rom. 9. v. 14: Numquid injustitia est apud DEUM?
Absit.

20. Atque attributa hæc, quibus Jehova describi-
tur, enunciantur quidem de DEO ut accidentia: acci-
dentia verò non sunt, sed, uti diximus, essentia-
lia. <sup>Attributa
Dei acci-
dentia non
sunt.</sup>

21. Si enim accidentia essent, esset utique aliquid in
DEO, quod DEUS non esset, neque simplex DEUS
foret, ideoq; planè non DEUS.

22. Quocirca etiam non tantum in concreto (ut Scholæ
loquuntur)

loquuntur) verum quoque in abstracto de Deo enun-
tiantur: Rectè enim dicimus: Deus est æternus & æ-
ternitas, infinitus & infinitas, misericors & misericor-
dia, iustus & iustitia: idq; propterea, ut simplicissima u-
nitas & essentia notetur.

23. Essentiæ huius ratione Deus simplicissimè unus
est: Personarum verò respectu in eum cadit quædam
pluralitas. Quare hoc in sequentibus demonstrabitur.

Deus essen-
tia unus.

24. Deum essentiã unum esse, infinitis Sacrarum
literarum testimoniis probatur. Deut. 6 v. 4. Marc. 12. v.
29: *Audi Israel, Dominus Deus noster Iehova UNUS est.*
Deut. 4. v. 35. *Ipse est Deus, & non est alius præter eum.*
Item v. 32, 35, 39. 1. Sam. 2. v. 2. item 2. Sam. 7. v. 22. *ibid.* 22. v.
32. 1. Reg. 8. v. 60. 2. Reg. 5. v. 15. item 19. v. 15, 19. 1. Paral. 17. v.
20. 2. Paral. 6. v. 14. Eccles. 1. v. 8. Psal. 83. v. 19. 96. v. 10. Esai. 37.
v. 20. c. 43. v. 10. & c. 44. v. 6, 8, 24. c. 45. v. 5. c. 46. v. 9. c. 48. v. 12.
Joel. 2. v. 27. Matth. 19. v. 17. Marc. 10. v. 18. Job. 17. v. 3. 1. Cor.
8. v. 6. Galat. 3. v. 20. Eph. 4. v. 6. 1. Tim. 2. v. 5. Apoc. 1. v. 8. c. 21.
v. 6. c. 22. v. 13.

Personæ
plures.

25. Circa pluralitatem personarum quatuor notan-
da veniunt: 1. Quid sit persona 2. Quot sint. 3. Quæ per-
sonarum nomina. 4. Quomodo distinguantur.

Persona
quid.

26. Persona est substantia individua, intelligens, in-
communicabilis, non sustentata ab alio.

Persona ab
aliis di-
stinguitur.

27. Personam in deitate ab aliis distingui, dubium
non est, cum ob differentiam illam ratione *aliis* sim-
plicissimè unus, ratione verò personarum trinus cre-
datur Deus noster.

28. Verum qualis sit illa differentia, vel Angeli expli-
care non posse videntur.

29. Modus igitur omnis divinus, mysticus & nobis
prorsus incomprehensibilis credendus est: qui omnia
absurda rationis ductu hęc conclusa facilè illudit.

30. Si

30. Si enim ratio huius discriminis rationi nostræ non constat: quomodo, quæso, contra ipsam quoque rationis nostræ legem ex discrimine hoc aliquid curiosi homines concludent?

31. *Keckermannus in suo Syst. Theol.* modale hîc discrimen introducit. Verùm si ex Metaphysicis rectè didicisset, quid modus sit, ita non ineptiret.

*Keckermannus
ni distin-
ctio rejec-
tur.*

32. Modus non est ipsa res, cuius modus esse dicitur.

Ergò ubi est discrimen modale, ibi quodammodo est reale: & ubi tale conceditur; ibi non est simplicissima unitas, sed quædam compositio: imò prius & posterius. Quandoquidem modus semper naturâ posterior est subiecto, cuius est modus. Quæ sanè omnia cum natura & personis divinis manifestò pugnant, imò illas planè negant & tollunt. Personæ enim nihil aliud sunt, quàm ipsa essentia divina; & hæc nihil aliud est, quàm personæ; atque sic unus ille verus DEUS.

33. Non etiam persona in divinitate est, ut in genere species, aut ut membrum in integro; sed, ut diximus, ineffabili simul & imperscrutabili modo.

34. Nulla enim unquam rationi fuit aperta via, quæ ad hoc mysterium perduceret. Non enim ut DEUS omnium prima demonstratur per rectam rationē causâ; ita etiâ Trinitas eius ratiocinando patefieri vel astui potuit. Verùm potiùs ratio quantum unitati simplicissimæ vendicat, tantum Trinitati derogat; & contrâ.

35. Numerum porrò personarum divinitatis quod spectat, ternario is determinatus est. Tres enim sunt, neque plures, neque pauciores, divinitatis personæ: unde nomen Sacrosanctæ *Trinitatis* in Ecclesia exortum est.

*Personæ
numero
tres sunt.*

36. Quod Trinitatis mysterium in utroque quidem Testamento, tam veteri, quàm novo revelatum est:
verùm

verum ut reliquorum fidei articulorum omnium, ita huius quoque mysterii maior lux ad Messia; hoc est, novi Testamenti tempora, reservata est.

Trinitatis
vox in Scri-
ptura non
invenitur:
res tamen
inest.

Trinitas
probatur
ex veteri
Testamento.

37. Trinitatis quidem vox hisce apicibus in scriptura non habetur: verum quia non modò res ipsa in ea continetur: sed etiam Iohannes expressè trium facit mentionem, rectè utitur Ecclesia voculâ *Trinitatis*.

38. Ad probandum igitur hoc mysterium ex Veteri Testamento hæc adducimus testimonia, 2. Sam. 23. v. 2. *Spiritus Iehovæ locutus est in me, & sermo ejus per linguam meam.* Vbi per Iehovam intelligitur Deus pater, per Sermonem Deus filius, & per Spiritum, Spiritus sanctus. Psal. 33. v. 6. *Verbo Domini cæli firmati sunt, & Spiritu oris ejus omnis exercitus eorum.* Expressum quoque habemus locum Esa. 63. v. 7. *& seq.* fit enim ibi mentio Iehovæ, qui est Deus Pater; Deinde Angeli faciei ejus, qui est Deus filius; & tandem Spiritus sancti. Referunt etiam Theologi hæc dicta illa, in quibus vox Iehovæ, vel Domini, vel Dei tergeminata repetitur. Num. 6. v. 24. Psal. 67. v. 7. Esa. 6. v. 3. & 33. v. 22.

Trinitas
probatur
ex Novo Te-
stamento.

39. Ex novo Testamento tribus modis demonstratur *Trinitas*: Primum manifestis testimoniis, quale est illud 1. Ioh. 5. v. 7. *Tres sunt, qui testimonium dant in cælo, pater, verbum, & Spiritus sanctus*: Et hi tres unum sunt. Item Joh. 14. v. 16. & 26. & c. 15. v. 28. Act. 28. v. 25. Deinde apparitionibus. Vbi cum primis illustris est *Deo Patre* facta in Baptismo Christi Matth. 3. v. 16, 17. Nam filius Dei ibi in Iordane baptizatur, Spiritus sanctus descendit in specie columbæ, & super filium requiescit. Pater verò clamat de cælo: Hic est filius meus dilectus. Ultimò formula Baptismi à Christo tradita Matth. 28. v. 19. *Euntes docere omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filij & Spiritus sancti.*

Cæ.

40. Cæterùm ex hisce Novi præcipuè Testamenti *Nomina*
locis patet, quæ trium istarum personarum sint nomi- *trium per-*
na, nempe tria *Pater; Filius*, qui etiam verbum patris *sonarum di-*
appellatur, item splendor gloriæ, & character substan- *vinutatis.*
tiæ ipsius Ioh. 1. v. 1. Hebr. 1. v. 3, *Spiritus sanctus.*

41. Hæc etiam nomina in veteri Testamento suo mo-
do revelata fuisse constat ex distinctis locis *Psal. 2. v. 7.*
Psal. 33. v. 6. & similibus.

42. Tandem discrimen harum personarum considera- *Discrimen*
tur vel in genere, vel in specie. *trium per-*

43. In genere quale discrimen hîc detur, admodum *sonarum.*
se torquent Scholastici. *1. Generale.*

44. Negativè quidem aliquid hîc statuere, difficile
non videtur. Non enim personæ illæ differunt vel es-
sentialiter, vel accidentaliter, vel solâ mentis confide-
ratione, sive λόγῳ. Quandoquidem istud pluralitatem
Deorum, illud compositionem, hoc tandem ipsam di-
stinctionis huius negationem introduceret. Verùm
assertivè hîc aliquid determinare non videtur ad eò
facile.

45. Durandus formalem distinctionem constituit,
verùm qui eum explicet, inventus nondum est.

46. Communiter discrimen hoc reale finitur: reali-
tas tamen illa nullo explicari modo potest: ut ita fru-
strâ omninò hîc ratio se torqueat, angat & excruciet.

47. Quocirca licèt discrimen hoc reale in sano sensu
cum Theologis nostris admittamus: nihilominùs in
tanto hoc mysterio tutiùs nos versari putamus, si dis-
crimen ab ipsis subiectis petatur, & hypostaticum fi-
niatur.

48. *Discrimen personarum divinitatis in specie confide-* *2. Speciale.*
raturum vel est internum, vel externum.

49. *Discrimen internum est, quod desumitur à distin-* *Internum.*
ctis.

ais propriis & internis attributis. Scholastici vocant opera Trinitatis ad intra.

Opera ad intra quid. 50. Opera sive attributa illa interna dicimus, quæ omnis egressionis expertia sunt, intra deitatem manent, & ad ea, quæ Deus non sunt, nullo modo pertingunt, ut sunt: gignere, gigni, procedere. His igitur hunc in modum distinguuntur.

Pater. 51. *Pater* à nullo est factus, nec creatus, nec genitus, nec procedens: sed ab æterno genuit filium, à quo & à filio Spiritus sanctus procedit.

Filius. 52. De patris deitate non sunt peculiariter mota certamina: quocirca nihil de illa in præsentia tractamus. 53. *Filius* à patre solo est, non factus, nec creatus, sed ab æterno genitus. & in plenitudine temporis propter nostram salutem incarnatus, à quo & à patre Spiritus sanctus procedit.

54. Circa personam filii propter hæreticos duo probanda veniunt; 1. Quòd sit Deus & patri æqualis. 2. Quòd sic *quod sit* patri.

Filius revera Deum esse probetur. 55. Prius probatur septem argumentis. I. Quia filius DEI fuit & ante incarnationem & ante omnium rerum creationem. Ante incarnationem quidem; quia fuit ante Abrahamum *Job. 8. v. 58.* & fuit tentatus tempore Moyſis à patribus *1. Cor. 10. v. 9.* Ante creationem: quia habuit gloriam apud patrem, antequam mundus esset, *Job. 17. v. 5.* fuitq; in principio, & per ipsum omnia facta sunt, *Job. 1. v. 3.* II. Quia est æqualis DEO *Phil. 2. v. 2.* III. Quia ipse & pater unum sunt, *Job. 10. v. 30.* IV. Quia ipse in patre & pater in ipso est, *Job. 14. v. 10.* V. Quia est Deus fortis & pater æternitatis, *Es. 9. VI.* Quia est rex seculorum sive æternus, *1. Tim. 1. v. 17.* VII. Quia est primus & notissimus, *a & ω Es. 44. v. Apoc. 1.*

Filius Pa- 56. Posterius, nempe *quod sit* filii cum patre, hisce evinci-

vincitur argumentis: I. Quia ipsi nomini Iehovæ, quod *tri esse*,
 foli DEO competit in sacris, tribuitur. *Jerem. 32. v. 5. ὁμοούσιον*
Num. 14. Israëlitarum dicuntur tentasse Iehovam: quod *probat.*
Paulus 1. Cor. 10. de Christo interpretatur. Item *Ef. 6.* vidit
 Iehovam Propheta in maiestate, quod *Job. 12:* Christo
 in gloria ab Esaiâ viso accommodatur. II. Quia ex-
 pressè vocatur DEUS *Psal. 45. v. 12. Job. 1. v. 1. c. 20. v. 28.*
Rom. 9. v. 5. 1. Tim. 3. v. 16. Tit. 2. v. 11. 1. Job. 5. v. 5. III. Quia
 est ab æterno, *Psal. 2. v. 7. Ef. 9. v. 7. Mich. 5. v. 21. Job. 17. v. 5.*
 IV. Quia est omnipotens ut pater, *Job. 10. Apoc. 1. v. 9.*
 V. Quia est creator cœli & terræ, *Psal. 33. v. 6. Job. 1. v. 3.*
Col. 1. v. 16. Heb. 1. v. 2. VI. Quia adoratur. In nomine e-
 nim Iesu flectitur omne genu, cœlestium, tenestrium,
 & inferorum *Phil. 2. v. 10. Deut. 6. Matth. 4.* Et de filio DEI
 dicitur *Psal. 97.* teste Epistola ad *Hebr. c. 1:* adorent eum
 omnes Angeli. VII. Tandem divinitas filii manifesta
 est ex miraculis, quæ propriâ facit potentiâ, *Job. 10.*
v. 25.

57. *Spiritus sanctus* à patre & filio est, nec creatus, nec *Spiritus*
 genitus, sed inenarrabili productione procedens. *sanctus.*

58. De persona Spiritus sancti propter hæreticos duo
 quoque probanda sunt. 1. Quòd sit verus DEUS, pa-
 trique & filio *ὁμοούσιον*. 2. Quòd simul à patre & filio
 procedat.

59. Prius probatur, I. Quia in sacris expressè nomi- *Spiritum*
 natur DEUS 2. *Sam. 23. v. 23. 1. Cor. 3. v. 17. c. 12. v. 6. Act. 5. v. 5.* *sanctum*
 II. Quia est creator, *Psal. 33. v. 6. Ps. 104. v. 30.* III. Quia est verum Deū
 ubique, *Psal. 139. v. 7. Sap. 1. v. 7.* IV. Quia omnia scruta- *esse proba-*
 tur, etiam profunditates DEI. *1. Cor. 2. v. 10.* V. Quia in *tur.*
 ipsius nomine baptisamur *Matth. 28. v. 19.* VI. Quia in
 eum credimus, ut confitemur *in Symbolo.*

60. Posterius probandum est distinctè. Quòd à patre *Spiritum S.*
 procedat, manifestè testantur verba Christi Iohan. 15. *à patre pro-*
 v. 26. *cedere.*

v. 26: *Cum venerit paracletus, quem ego mittam vobis à patre, Spiritus veritatis, qui à patre procedit.*

Spiritus S. à filio procedere. 61. Quòd à filio procedat, probatur his rationibus.
I. Quia est Spiritus oris & labiorum Christi *Es. 11. v. 4.*

2. *Theß. 2. v. 11.* Quia nominatur Spiritus filii *DEI Galat. 4. v. 6.* III. Quia nominatur Spiritus Christi *Rom. 8. v. 9.*

62. Ex hætenus probatis & demonstratis intelligitur porro, quòd *pater sit prima persona*: quia est à nullo, & est fons Trinitatis: *Filius secunda*; quia tantum à patre est: *Spiritus sanctus tertia*, quia est ab utroque.

Discrimen externum. Opera Trinitatis ad extra. 63. Discrimen externum est, quod ab externis proprietatibus sumitur: Scholastici vocant *opera Trinitatis ad extra*, quæ quidem à deitate promanant, terminantur tamen extra illam ad id, quod *DEUS* non est.

64. Distinguuntur autem illis hoc modo: patris est creare & sustentare omnia: quandoquidem ex ipso, in ipso, & per ipsum omnia *Rom. 11. v. 36.* & mittere & dare filium *Job. 3.* Filii incarnatione & merito suo redimere genus humanum: atque ita esse mediatorem & redemptorem: Spiritus sancti sanctificare operando *χαρισμα-τος*, & efficaciam in ministerio largiendo.

Conclusio. 65. Conclusum itaque esto: Verum *DEUM* unum esse & trinum: unum quidem in essentia, & trinum in personis: ita ut essentia non separetur, & personæ non confundantur, sed unitas in trinitate & trinitas in unitate colatur.

Erroros. 66. Ex qua conclusione patet, errare circa hunc articulum I. *Epicureos*, qui nullum omnino *DEUM* esse contra conscientiam statuunt *Psal. 14. v. 1. Tit. 1. v. 15.*
2. II. *Ethnicissimum*, quo plures, imò prope infiniti *DEI* confingebantur *Rom. 1. v. 22.* III. *Valentinianos*, qui *DEOS* quoque innumerabiles fingebant. IV. *Marcionitas*

nitas & Manichæos, qui duos introducebant **D**ios,
pariter æternos, alterum bonum, alterum malum. V. *Sa-* 5.
bellianos, Samosatenum, Judæos, Mahometistas & Antitri-
nitarios, qui negant personas Trinitatis. VI. *Arium &*
huius sectatores, qui *oppositas* personarum Trinitatis 6.
infriciantur.

67. Atque hætenus de **D**eo revelato Triuno, cui sit
laus & gloria in omnem perpetuitatem.

F I N I S.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

99 A 6935

ULB Halle
005 360 463

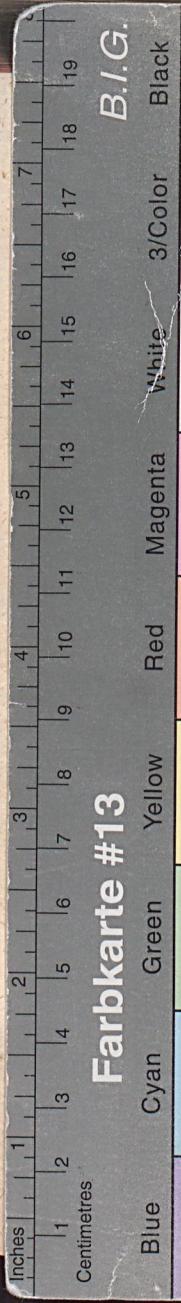

3

TA → OC

Farbkarte #13

B.I.G.

2

TIONUM
 ogicarum
 titatio II.
 OVNO
 RINO.
 ttebergensi Acade-
 proposita.
 RESIDE
 O MARTINI
 ore publico:
 ONDENTE
 CANVTI FORTHE-
 Orientali Peerförensfi,
 (S)
 DÆBURGI,
 oachimus Boëlius
 atis Bergeri Bibliopole
 erg: Anno 1011.

